

Rekviem a bálnáért

Ó, nagyon szabálytalan gyászmise lesz ez, felebarátaim, akiknek azt ígértem, hogy ama Leviathánt fogom ünnepi fennszóval elbúcsúztatni, akit mi kipusztítunk, a földkerekség ama legnagyobb hústömegét, amelyet valaha is vágóhídra vonszoltunk; ne készüljete a meghatódásra, mert nagyon szabálytalan gyászmise lesz ez, mert nem a Leviathánt fogom ünnepi fennszóval elbúcsúztatni;

mi közöm nekem a cethalhoz, hogy őt sirassam, mit pazaroljam emberi szavaimat a világtenger ama halálra ítélt ártalmatlan behemótjára, aki emberi szavaimat amúgy sem érti, s akin az ítéletet amúgy sem hajtottuk még végre egészen; mi közöm nekem a Leviathánhoz, ám pusztuljon el, haljon ki, okádjon vért és epét, mielőtt kiadja a páráját, vesszen meg fájdalomában, mielőtt oldalt fordul, hogy utoljára sújtson a levegőbe iszonyatos farkával, nem fogom ünnepi fennszóval elbúcsúztatni; ne készüljete tehát a meghatódásra, mert nem lesz meghatódás, merthogy a meghatódás vigasztal, én pedig nem akarlak megvigasztalni, hogy megvigasztalt lélekkel öljétek meg a bálnát, s szolgáljon megnyugtató sokra, hogy nem pusztul ki elsiratatlan;

könnyű a meghatódás, mikor a Leviathánt betaszítottuk a semmi torkába, nehéz őt visszavonzolni a semmi torkából; könnyű a mellünk-verés a berber oroszlánért, nehéz lett volna leengedni a fegyvert, mikor már nem a nyáját féltettük tőle, ama fekete sörényűtől, akit más ötszáz állattal együtt kipusztítottunk, mert mikor a nyáját féltettük tőle, akkor épp az volt nehéz, megragadni a fegyvert, és az lett volna könnyű, megfutamodni; visszájára fordult a világ, sikerült a világot visszájára fordítnunk, s könnyűvé tennünk, ami egykor nehéz volt, és nehezzé, ami könnyű; itt van a Leviathán példája, a behemóté, akivel egykor rettentően nehéz volt szembeszállni, s akit ma tengerre szállt mészárszékekkel üldözünk a föld távoli sarkaiban;

visszájára fordult a világ, s aminek egykor ujjongva örvendeztünk, attól most félünk; mikor ama szirakuzai görög rátalált egy törvényre, mondják, hogy kiszökött a fürdőből, s az örömtől elcsukló hangon kiáltott heurékát, kiáltott, hogy mindenki hallja, ám nézzétek meg Möbiust, mint megy a tébolydába, hogy véka alá rejtse vétkes tudását, s nézzétek meg, milyen hiába cselekszi ezt is: hallgassátok meg Herman Melville igéjét, hogy tiszteljétek egykori magatokat, akik egykor egy szál lándzsával szálltatok szembe a Leviathánnal, s ne várjátok el tőlem, hogy ama Leviathánt sirassam, akit ma tízezerszer kevesebb bátorsággal, férfiassággal, de tízezerszer hatékonyabban pusztítottok el; ne várjátok el tőlem, hogy őt sirassam, mert tízezerszer fontosabb dologom akadt, értetek kell gyászmisét celebrálnom, a cethal temetésén tiértetek kell a rekviemet megszólaltatnom;

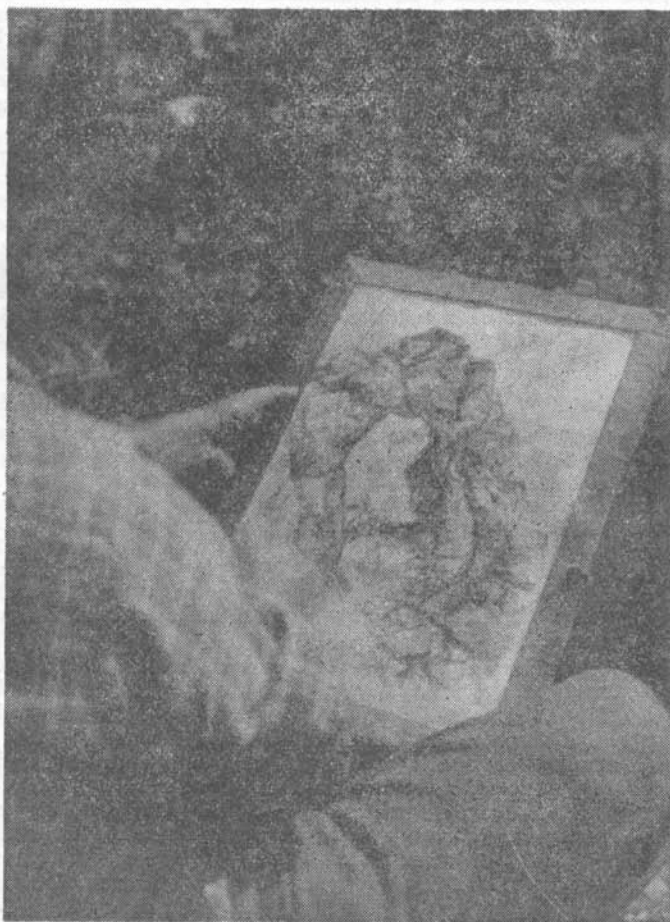
mi közöm nekem a cethalhoz, hogy őt sirassam, mikor ti vagytok, mi vagyunk szánandóbbak ebben a visszájára fordult világban, mert minden, ami a Leviathán fölé emelt bennünket, az állatvilág fölé emelt bennünket, amelybe egykor beletartoztunk, bűn lett a birtokunkban, de legalábbis lehetőség a bűnre; mert soha nem hallottam, hogy ama Leviathán rátámadt egy másik Leviathánra, hacsak nem szerelemföltésében, amit minden élőlény megtesz, avagy hogy gyűlölt volna egy másik Leviathánt, akit a világtengernek egy másik sarkába szült meg az anyja, avagy hogy gyökeresen kiirtott volna valamely testvéri fajt, mint mi azt az ötszázat vagy ki tudja hányat, amelynek egyetlen példányát sem vagyunk képesek agyagból újra-gyúrni, életre támasztani, mégoly nagy tudással sem, mint szánalmas tudásunk, mely arra jó már,

hogy magunkat is kipusztíthassuk, de arra nem, hogy megszabadulhassunk a ráktól;

mert minden, ami a Leviathán fölé emelt bennünket, az állatvilág fölé emelt bennünket, fel nem adható érték, az életünkkel eggyé lett tulajdonság; az életünkkel eggyé lett tulajdonság a tudás, ez a lehetőség a bűnre, s a bűn tudása, ez a lehetőség arra, hogy a bűnt elkerüljük; s akkor hát én mit pazaroljam emberi szavaimat ama Leviathánra, aki ezt úgysem érti, akinek ezt úgysem kell tudni, mivel ha elsüllyed a semmi torkában, ő büntetlenül fog elsüllyedni, de ha mi süllyedünk el, a mi bűnünk lesz;

azért hát magunkért kell meghúznom a harangot, ameddig még nem lélekharang, csupán félrevert harang; és azért mondtam, hogy nagyon szabálytalan gyászmise lesz ez, felebarátaim, ez a halk rekviem a bálnáért, mert kérdezem, hogy mi közünk nekünk a Leviathánhoz, minek kell minékünk őt ünnepi fennszóval elbúcsúztatni; nemde nem csak kicsiny eszköz-e ő, ama nagy cethal, hogy általa eljussunk a Mi Ninivénkbe, s hirdessük, amit az Úr — a lelkiismeretünk parancsol?

Veress Zoltán



*Gy. Szabó
Béla az Inferno-
sorozaton
dolgozik
a Tordai-
hasadékban
(Xántus
János
felvétele)*